
Plán správy dat

Administrativní informace

Číslo projektu: LM2023043

Název projektu: Česká literární bibliografie

Datum řešení projektu: 1. 1. 2023 – 31. 12. 2026

Verze DMP: 1.0

Datum zveřejnění DMP: říjen 2023

Licence DMP: [Uvedte původ 4.0 Mezinárodní \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons Uvedte původ 4.0 Mezinárodní Licence.
Licenční podmínky jsou dostupné zde:

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.cs>

Na řešení projektu Česká literární bibliografie (LM2023043) byla Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy poskytnuta dotace z prostředků účelové podpory velkých výzkumných infrastruktur.

Obsah

Úvod	4
1. Popis dat a jejich zpracování.....	5
Vytváření a shromažďování dat.....	5
Zpracování dat	7
Kontinuální a převzatá data	10
Opatření pro zajištění kvality dat	10
2. FAIR data.....	11
Zajištění dohledatelnosti dat	11
Zpřístupnění dat	11
Interoperabilita dat	12
Znovupoužití dat.....	12
3. Ukládání a zálohování dat	14
4. Etické a právní otázky	15
5. Další výstupy ČLB.....	16
6. Odpovědnost za správu dat.....	17
Seznam tabulek	18

Úvod

Tento plán správy dat (Data Management Plan – DMP) byl vytvořen pro potřeby činnosti výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie (ČLB), především pro potřeby projektu LM2023043, který je řešen v letech 2023–2026. Východiskem činnosti ČLB je zpracovávání a průběžné doplňování analytické bibliografie české literatury, která souvisle mapuje reflexi české a výběrově též světové literatury a kultury v periodickém tisku a knižní produkci vydávaných na území českých zemí ve všech historických komunikačních jazycích a dále exilovou produkci po roce 1948. Databáze ČLB chronologicky pokrývají období od poslední třetiny 18. století až po současnost. **ČLB produkuje data dlouhodobě a kontinuálně. Data ČLB nejsou statická (neměnná), ale jsou průběžně aktualizována a doplňována o nově zjištěné skutečnosti a další údaje** (linky na plné texty, perzistentní identifikátory atp.). Pro tuto skutečnost dochází v ČLB k pravidelnému verzování datových sad, které jsou archivovány a sdíleny se zájemci o jejich další využívání.

ČLB považuje DMP za důležitou součást správné výzkumné a dokumentační praxe. Předkládaný DMP popisuje správu dat v ČLB a vysvětluje, jak se ČLB vypořádává s požadavky na otevřený přístup. Cílem DMP je nejen poskytnout informace o životním cyklu dat, která jsou generována, shromažďována, zpracovávána, uchovávána i sdílána v rámci ČLB, ale také zajistit, aby byla data zpřístupněna v souladu s FAIR principy¹. DMP má přispět ke zvýšení viditelnosti dat a jejich snadnějšímu využití třetími stranami. DMP je živý dokument, který je dle potřeby aktualizován.

¹ FAIR principy vysvětlují, jak by data měla být zpracována, aby byla lépe dohledatelná (Findable), dostupná (Accessible), interoperabilní (Interoperable) a opětovně využitelná (Reusable).

1. Popis dat a jejich zpracování

Vytváření a shromažďování dat

ČLB shromažďuje, zpracovává, uchovává a zpřístupňuje metadata, tj. strukturovaný popis tištěných i digitálních dokumentů, které mapují literární dění a literární vědu v českých zemích či cirkulaci české literatury v zahraničí od konce 18. století až do současnosti bez ohledu na jazyk, formát či médium, a to zejména v podobě bibliografických, popř. dalších znalostníchází: taková metadata jsou považována za skutečná data, která jsou v ČLB spravována. Tato data jsou vytvářena prostřednictvím manuální excerpcce, která probíhá jako zaznamenávání excerpt z primárních i sekundárních literárních zdrojů. Data jsou vytvářena pracovníky ČLB především v softwarech Aleph² a Koha³, popř. historicky i v proprietárních systémech vlastních (Retrobi), ve kterých jsou i dále spravována. Z těchto softwarů jsou data pravidelně exportována v otevřených formátech a ukládána do institucionálního repozitáře ASEP⁴, kde jsou dlouhodobě archivována a zároveň k dispozici ke stažení.⁵

ČLB dosud shromáždila více než 2,3 mil. záznamů a v současnosti činí roční přírůstek asi 20 tisíc záznamů.

² Aleph je elektronický knihovní systém firmy Ex Libris.

³ Koha je open source informační knihovní systém.

⁴ ASEP je institucionální repozitář Akademie věd České republiky, který slouží k evidenci všech relevantních výstupů pracovišť AV ČR.

⁵ Do repozitáře ASEP jsou od října 2023 ukládány datové sady všech jednotlivých databází uvedených v tab. č. 1 s výjimkou databáze České literární osobnosti, které budou z důvodu čištění dat vloženy do repozitáře později v průběhu trvání projektu.

Typ dat	Název databáze	Způsob získání dat	Zpracování dat – vstupy	Zpracování dat – výstupy	
Bibliografická a biografická data	Retrospektivní bibliografie české literatury 1770–1945	Digitalizované excerpční listky	RETROBI	RETROBI	VUFIND
		(Polo)automaticky upravené databázové záznamy	RETROBI	RETROBI	
		Ručně přepsané databázové záznamy	ALEPH	ALEPH	
	ALKARO – Almanachy, kalendáře, ročenky v českých zemích 1801–1945	Manuální excerpce veřejných zdrojů	ALEPH	ALEPH	VUFIND
	Současná bibliografie (od roku 1945)	Manuální excerpce veřejných zdrojů	ALEPH	ALEPH	VUFIND
	Bibliografie českého literárního internetu				
	Bibliografie českého literárního samizdatu				
	Bibliografie českého literárního exilu (1948–1989)				
	Česká literatura v překladu	Vytváří odborník na dané téma + manuální excerpce veřejných zdrojů	Excel soubor	VUFIND	
České literární osobnosti	Manuální excerpce veřejných zdrojů a dotazníky	Koha	CLO		

Tabulka 1: Zpracování dat

V tabulce č. 1 jsou uvedeny způsoby získávání dat a systémy, ve kterých jsou bibliografická i biografická data zpracovávána a prezentována dle jednotlivých databází. Z hlediska struktury je ČLB rozdělena na 8 databází, současně ale platí, že Retrospektivní bibliografie české literatury zahrnuje ALKARO a Současná bibliografie obsahuje Bibliografii současného českého literárního internetu, samizdatu a exilu. V další tabulce č. 2 je přehled všech formátů, ve kterých je možné tato data v ČLB spravovat. Velikost dat jednotlivých databází se pohybuje v desítkách až v nižších stovkách megabytů v závislosti na daném formátu. Softwarová data a jejich formáty jsou popsány v kap. 5.

Cílová skupina	Systém	Formát dat
Veřejně dostupné formáty	VUFIND	JSON
		MARCXML
		MARC21
		DOCX
		PDF
	ALEPH OPAC	SAV
		END
Formáty pro interní potřebu	ALEPH klient	MARC21
		MARCXML
		ALEPH sekvenční
		TXT
	Interní skripty (python)	CSV
		JSON
		XML
	KOHA	MARC
		XML
	EXCEL	XLSX

Tabulka 2: Formáty bibliografických a biografických dat v jednotlivých systémech

Zpracování dat

ČLB zpracovává soubor osmi samostatných databází, které jsou sjednoceny na společný metadatový standard MARC21 (bibliografické a autoritní záznamy)⁶. Datová struktura databází je harmonizována včetně systémů věcného popisu (soubor národních autorit a jeho lokální doplňky, MDT⁷, skupina konspektu) a doplněna o perzistentní identifikátory (identifikační číslo autority, ISBN⁸, ISSN⁹, DOI¹⁰, číslo ČNB¹¹, lokální identifikátory ČLB¹²).

⁶ MARC21 je mezinárodně uznávaný bibliografický výměnný formát.

⁷ MDT – Mezinárodní desetinné třídění je univerzální klasifikační jazyk, který kombinuje třídění hierarchického a fasetového typu.

⁸ ISBN je mezinárodní identifikátor knih a neperiodických publikací.

⁹ ISSN je mezinárodní identifikátor periodických publikací a jiných tzv. pokračujících zdrojů.

¹⁰ DOI je mezinárodní identifikátor digitálního objektu v prostředí internetu.

Databáze jsou technologicky vnitřně propojeny a zastřešeny jednotným rešeršním systémem na platformě softwaru VuFind¹³, který slouží jako primární přístupový bod i pro koncové uživatele. Standardizovaný mezinárodní výměnný formát a sjednocená katalogizace umožňuje technologické propojení dat ČLB s dalšími systémy výměny vědeckých informací.

Knihovnické standardy

Data jsou v co největší možné míře zpracovávána v souladu s těmito standardy a normami:

- [Katalogizační formát MARC21](#) (pro bibliografické i autoritní záznamy)
 - [Katalogizace podle RDA ve formátu MARC21](#)¹⁴
- Pravidla mezinárodního standardizovaného bibliografického popisu ISBD¹⁵
- Standardy jmenného a věcného popisu - [Národní autority ČR](#)

Výše uvedené standardy jsou základním východiskem pro zpracování jakýchkoli dat v moderních knihovnických databázových systémech a jejich dodržování výrazně usnadňuje vzájemné sdílení dat mezi jednotlivými institucemi. Zároveň je potřeba zdůraznit, že primárním cílem ČLB je vytváření komplexního bibliografického popisu, který obsahuje veškeré dostupné informace o daném dokumentu, tak, aby sloužil potřebám vědecké komunity včetně zájemců o kvantitativní výzkum bibliografických dat. Z tohoto důvodu záznamy ČLB obvykle obsahují informace nad rámec běžné knihovní katalogizační praxe (týká se zejména údajů o odpovědnosti a míry podrobnosti věcného popisu; všechny záznamy jsou důsledně anotovány) a způsob zápisu je zejména s ohledem na možnosti vyhledávání více formalizován. Protože ČLB zpracovává typy záznamů, pro něž na národní úrovni neexistují uspokojivé katalogizační manuály (články) nebo pravidla nejsou k dispozici vůbec (analytický rozpis knih, zpracování online dokumentů, samizdatových a exilových periodik, audiovizuálních materiálů, retrospektivní excerpce nepravých periodik atp.), vytváří ČLB nezbytné metodické materiály ve vlastní režii formou interních katalogizačních manuálů či veřejně dostupných certifikovaných metodik.

¹¹ Číslo ČNB je český národní identifikátor bohemikální produkce 19., 20. a 21. století.

¹² ČLB vytváří lokální soubory perzistentních identifikátorů pro ty hodnoty, které nejsou v obecných souborech zastoupeny.

¹³ VuFind je otevřený knihovní vyhledávací systém.

¹⁴ Praxe ČLB vychází z národní interpretace katalogizačních pravidel RDA. Při neexistenci pravidel pro popis článků na národní úrovni využívá ČLB nad rámec stávajících pravidel interpretace vlastní, popsané v manuálech pro zpracování dat uvedených níže.

¹⁵ ISBD International Standard Bibliographic Description. Consolidated ed. Berlin: De Gruyter Saur, 2011.

Metodické příručky

- MACEK, Emanuel: *Bibliografie české beletrie a literární vědy. Metodická příručka*. Ústav pro českou literaturu ČSAV, 1969.
- [MIKA, Jiří]: *B97. Databáze české literární bibliografie od roku 1997*. [Interní dokument] Praha: ÚČL AV ČR 1996.
- MALÍNEK, Vojtěch. *Oborová analytická bibliografie. Metodika zpracování*. Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2020. ISBN 978-80-7658-008-4. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:2679143f-a41f-443d-be8a-34f7be85fc91>.
- *Metodika tvorby a kontroly jmenných autorit podle RDA*. Dostupné z: <https://authority.nkp.cz/jmenne-autorit/metodicke-materialy/metodika-jmena-cvicne-2>.
- *MARC 21. Pracovní manuál pro potřeby zpracování České literární bibliografie*. [Interní elektronický dokument]. Verze 6.0. Česká literární bibliografie, 2023.
- *MARC 21. Pracovní manuál pro potřeby katalogizace jmenných autorit v databázi v České literární osobnosti*. [Interní elektronický dokument]. Verze 3.0. Česká literární bibliografie, 2023.
- ŘEHÁK, Daniel. *Metodika zjišťování autorů u šifer a pseudonymů v periodickém tisku*. Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2015. Certifikovaná metodika MK-S 13094/2015 OVV. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/11104/0253681>.

První dvě uvedené práce byly v minulosti pořízeny za účelem standardizace zpracování oborové článkové bibliografie v Ústavu pro českou literaturu ČSAV/AV ČR¹⁶. Mackova příručka primárně řeší zpracování článkové bibliografických záznamů pro Retrospektivní bibliografii české literatury, vzhledem k době svého vzniku ještě v podobě lístkové kartotéky. Manuál Jiřího Miky pro excerpci v období 1997–2012 byl prvním metodickým materiálem pro zpracování oborové literárněvědné článkové bibliografie v databázové podobě, platným pro původní databázový systém ISIS. Malínkova metodika zpracování oborové bibliografie vznikla v souvislosti s řešením projektu NAKI a popisuje zpracování oborové analytické bibliografie ve formátu MARC21 s důrazem na potřeby literárněvědné bibliografie.

Zpracování biografických dat pro potřeby databáze České literární osobnosti vychází z původních norem pro zpracování proprietární biografické databáze, které byly při konverzi do formátu MARC21 doplněny o zásady Metodiky tvorby a kontroly jmenných autorit podle RDA, vypracované v Oddělení národních jmenných autorit NK ČR (tzv. příručka ONJA). Tato pravidla byla dále doplněna a adaptována pro potřeby biografického výzkumu v oboru literární vědy. Aktuální pravidla popisu jsou fixována v podobě interního manuálu.

¹⁶ ČSAV/AV ČR – Československá akademie věd / Akademie věd ČR

Kontinuální a převzatá data

Tento DMP je vytvořen pro potřeby projektu Česká literární bibliografie, který je realizován mezi roky 2023–2026. Data, která do tohoto projektu vstoupila, byla vytvořena v ČLB v předchozích letech jejího fungování. Označujeme je za tzv. kontinuální data, neboť jejich generování probíhá nepřetržitě od počátku vzniku ČLB a v každém dalším období s nimi ČLB dále pracuje.

Kromě dat získaných vlastní excerpcí zpracovává ČLB i data, která přebírá od spolupracujících institucí (např. otevřené sady dat poskytnuté Národní knihovnou v Praze). V současnosti ČLB využívá také následující sady dat ve formátech MARC21:

- [datová sada Souborný katalog ČR](#), zveřejněna pod licencí CCo.

Pro experimentální účely v rámci vývoje portálu Literarybibliography.eu (viz kap. 5) jsou dále využívány:

- [datová sada Polské literární bibliografie](#), zveřejněna pod licencí CC BY,
- [datová sada Fennica](#) Finské národní knihovny, zveřejněna pod licencí CCo,
- [datová sada Arto](#) Finské národní knihovny, zveřejněna pod licencí CCo,
- [datová sada Španělské národní knihovny](#), zveřejněna pod licencí CCo.

Opatření pro zajištění kvality dat

Data management ČLB odpovídá standardům oboru. Kvality dat ČLB je dosaženo zavedením systematického třífázového procesu kontroly dat včetně využití automatizovaných kontrolních skriptů. Záznamy jsou zároveň průběžně redigovány a harmonizovány na úrovni rejstříků jednotlivých polí tak, aby byly odstraněny rozdíly dané historicky (užívání odlišných pravidel popisu) i odchylkami individuálních rukopisů jednotlivých zpracovatelů.

ČLB používá pokročilý systém kontroly zpracovávaných dat. Ta probíhá na několika stupních. Datová struktura (interpunkce, formální správnost zápisu atp.) je kontrolována (a) základní automatickou kontrolou již v momentě uložení záznamu, (b) každodenně dávkově detailním kontrolním skriptem, který sleduje všechny nově založené či nově upravené záznamy, (c) tato kontrola se pak opakuje ještě jednou za týden, (d) minimálně jednou do roka pak pomocí detailních jednorázových testů. Paralelně probíhá věcná kontrola, při níž (a) každý pracovník kontroluje své vlastní záznamy vytvořené za poslední měsíc, (b) následně tytéž záznamy poté prochází jiný, náhodně zvolený zaměstnanec, (c) na závěr záznamy prověřuje redaktor báze.

Redakce databáze probíhá zejména dle rejstříků jednotlivých databázových polí. Údaje v nich jsou dle potřeb automatizovaně či manuálně opravovány, aktualizovány a harmonizovány tak, aby bylo dosaženo jednotného zápisu napříč celou databází. Systematicky je přitom ověřována zejména míra propojení záznamů na autoritní báze a perzistentní identifikátory.

2. FAIR data

Jednou z priorit ČLB je, aby výzkumná data splňovala FAIR principy, tj. že data mají být dohledatelná, dostupná, interoperabilní a opětovně použitelná.

Zajištění dohledatelnosti dat

Zpřístupňování dat a výsledků je jedním z hlavních cílů výzkumné infrastruktury. Data jsou k dispozici prostřednictvím široké škály kanálů v otevřených a standardních formátech. Primárně jsou data dostupná ve webovém vyhledávacím systému VuFind, dále také jako tabulky a grafy exportovatelné ze Statistického a analytického modulu (SAM) a prostřednictvím národních kolaborativních sítí, jako jsou Knihovny.cz¹⁷ nebo Souborný katalog Akademie věd ČR. Pro zájemce o výpočetní zpracování dat jsou data ČLB dostupná v institucionálním repozitáři ASEP ve standardizovaném formátu MARC21, které je obvyklé pro obor bibliografie a knihovnické vědy. ČLB aktivně umožňuje propojení s jinými datovými portály a uvolňuje svá data pro potřeby kooperativních sítí výměny vědeckých informací.

Jednotlivým datovým sadám z každé databáze jsou přiděleny mezinárodní identifikátory handle a DOI. Datové sady jsou opatřeny metadaty, jejichž struktura vychází z formátu UNIMARC. Indexování a vyhledatelnost metadat zajišťuje provozovatel repozitáře, ve kterém jsou data uložena, zároveň jsou dostupná na webu ČLB.

Zpřístupnění dat

Obecným principem šíření dat v ČLB je otevřený přístup. V praxi to znamená, že všechna výzkumná data a metadata, u kterých to právní předpisy umožňují, jsou zpřístupněna pod licencí Creative Commons. Osobní a citlivé údaje žijících osob jsou zveřejněny pouze pokud byla veřejně publikována nebo na základě souhlasu dotyčné osoby. Na základě přání dotyčné osoby může být část údajů pouze archivována a zpřístupněna až po naplnění smluvených podmínek.

Datové sady jako celek jsou zpřístupněny následujícími způsoby:

- 1) prostřednictvím institucionálního repozitáře ASEP,
- 2) prostřednictvím webových stránek a služeb ČLB,
 - a) centrální přístupový bod VuFind ČLB,
 - b) proprietární rozhraní jednotlivých databází (OPAC Aleph, RETROBI. CLO),
 - c) portál Literarybibliography.eu,
 - d) exportní modul SAM,
- 3) kooperační sítě a souborné portály (Knihovny.cz, Souborný katalog AV ČR, platforma INDIHU.cz).

¹⁷ Portál Knihovny.cz poskytuje jednotný přístup ke službám českých a moravských knihoven.

Repozitář

Data jsou uložena v institucionálním datovém repozitáři ASEP: <https://asep-portal.lib.cas.cz/>, který je registrován v registru datových repozitářů [RE3DATA](#). Takto uložená data jsou zveřejněna v on-line katalogu a opatřena persistentními identifikátory handle a DOI. Popis jednotlivých datových záznamů vychází ze standardu MARC21. Metadata všech záznamů jsou volně přístupná.

Data

Datasety ČLB jsou pravidelně zveřejňovány 2x ročně v režimu Open Access (vždy v březnu a říjnu) v repozitáři ASEP. Takto veřejně dostupná data neobsahují žádné osobní, utajované či citlivé údaje. Údaje s omezeným přístupem jsou uvolňovány v souladu s příslušnými právními předpisy (viz kap. Etické a právní otázky).

Metadata

Základní metadata k datovým sadám jsou zveřejněna na webu ČLB na samostatných stránkách jednotlivých databází. Rozšířená podoba metadat k jednotlivým datasetům je k dispozici v repozitáři Knihovny Akademie věd, která ho dále rozvíjí. Struktura metadat v repozitáři vychází z formátu UNIMARC. S Knihovnou Akademie věd ČR ČLB spolupracuje v otázkách potřeb datového repozitáře a předpokládá se dlouhodobá dostupnost metadat i dat samotných.

Interoperabilita dat

ČLB si klade za cíl shromažďovat a dokumentovat data standardizovaným způsobem. Interoperabilita je zajištěna tím, že se data zpracovávají v metadatovém standardu MARC21. Data lze zpracovávat strojově a propojovat s dalšími existujícími datasety. ČLB přitom aktivně umožňuje propojení s jinými datovými portály. Při zpracovávání dat se ČLB řídí standardizovanými tezaury, které zahrnují jmenné (soubory personálních a korporativních autorit, autoritní data o akcích a dílech) a věcné (soubory tematických, geografických, chronologických a formálních autorit) autority, které jsou podporovány odbornou knihovnickou a bibliografickou komunitou. Díky vysokému stupni standardizace a napojení na stávající systémy perzistentních identifikátorů a také implementaci nástrojů pro sdílení a výměnu dat je velmi snadné propojit data ČLB s jinými.

Znovupoužití dat

Data jsou uživatelům nabídnuta již v průběhu činnosti výzkumné infrastruktury ČLB. Veškerá zveřejněná data jsou k dispozici v režimu Open Access a opatřeny licencemi Creative Commons, konkrétně CC BY-NC-SA 4.0, které umožňují opětovné použití v souladu s požadavky otevřené vědy.

CC BY-NC-SA 4.0 definují rozsah pravomocí při nakládání s uvedenými databázemi České literární bibliografie (dále jako Dílo) následovně:

Uživatel je oprávněn:

- Dílo sdílet = vytěžovat, zužitkovávat, rozmnožovat a sdílet celý obsah databáze nebo podstatnou část obsahu databáze.
- Dílo upravit = pozměňovat nebo na něj navazovat.

Za těchto podmínek:

- Uvádět původ – Uživatel má povinnost uvést původ Díla předem stanoveným způsobem. Citace musí obsahovat informace o názvu a pořizovateli Díla, zdroji dat a odkaz na plné znění veřejných licenčních podmínek CC BY-NC-SA 4.0 Mezinárodní.
- Neužívat Dílo komerčně – Je zakázáno Dílo užívat pro komerční účely.
- Zachovávat licenci – Bude-li uživatel toto Dílo upravovat, pozměňovat nebo na něj navazovat, musí svá odvozená Díla vystavovat pod stejnou licenci jako původní Dílo.

Užití databází je podmíněno jejich náležitým citováním a uváděním informace o využití ČLB u výstupů výzkumu a vývoje podle doporučeného vzoru:

Při vzniku práce [knihy/studie/...] byly využity zdroje výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie – <https://clb.ucl.cas.cz/> (kód ORJ: 90243).

3. Ukládání a zálohování dat

Veškerá data jsou zálohována přímo při Ústavu pro českou literaturu (ÚČL) minimálně ve dvou kopiích fyzicky uložených na různých místech. Hlavní část dat ČLB (bibliografická báze) je zpracovávána v systému Aleph, provozovaném Knihovnou AV ČR. Tato data jsou zálohována Knihovnou AV v pěti kopiích na různých místech ČR. Data ČLB jsou pak vystavena též v dalších sdílených katalogích (např. Knihovny.cz) s průběžnou aktualizací a s vlastním systémem zálohování. Prakticky tedy nehrozí možnost, že by na datech ČLB mohla vzniknout větší škoda či že by došlo k nějaké ztrátě.

Správa dat ČLB a IT provoz a vývoj probíhá primárně v rámci sekce digitalizace a IT při ČLB a ve spolupráci se Střediskem výpočetní techniky Ústavu pro českou literaturu (SVT ÚČL). Všechny síťové aplikace jsou provozovány na virtualizovaných serverech umístěných v zabezpečeném datacentru ve výhradním vlastnictví ÚČL, v režii a pod přímou správou zaměstnanců SVT ÚČL. Kapacita úložišť je plánována tak, aby byla zajištěna dostatečná rezerva (alespoň 30 %) po plánovanou dobu životnosti a je pravidelně obměňována a navyšována ve dvouletých cyklech. Data i aplikační servery jsou zálohovány v souladu se soudobými bezpečnostními standardy primárně na vlastních úložištích a několikaúrovňově. Zároveň je udržována jejich pohotovostní kopie v několika historických verzích v budově a archivní verze ukládaná v šifrované podobě na úložišti CESNET (e-INFRA CZ) mimo budovu ÚČL.

Dlouhodobá archivace dat je zajištěna i jejich uložením v institucionálním repozitáři ASEP provozovaném Knihovnou AV ČR (viz kap. 2 Zpřístupnění dat).

Udržitelnost dat ČLB je momentálně dána jejich velikostí a implementací mezinárodních standardizovaných formátů. Udržitelnost dat je pak značně posílena i přechodem na mezinárodní standard MARC21, který je možné v případě potřeby snadno konvertovat prakticky do libovolného jiného formátu. Pro tyto účely je k dispozici řada specializovaných volně dostupných nástrojů.

4. Etické a právní otázky

V rámci ČLB se zpracovávají a obohacují zejména veřejná data. Přesto část dat patří do kategorie osobních a citlivých dat (zejména obsah databáze CLO), ke kterým je potřeba přistupovat v souladu s nařízením GDPR. ČLB nezpřístupňuje data, u kterých by hrozilo, že jejich zveřejněním dojde k nepřiměřenému zásahu do práva na ochranu soukromí a osobních údajů. Ochrana osobních údajů je ústředním etickým požadavkem a pracovníci mají povinnost poskytovat informace o tom, jak se s těmito údaji nakládá. Na webových stránkách ČLB jsou zveřejněny [Informace o ochraně a zpracování osobních údajů](#), které obsahují přehled zpracovávaných údajů, účel a formu jejich zpracování, ale i způsob uložení, přístupnost osobních údajů, způsob jejich zabezpečení a jiné důležité informace.

Přístup pro zadavatele dat je povolen pouze z vymezených IP adres a zabezpečen uživatelským účtem pracovníků ČLB. ČLB je z hlediska zákona pracovištěm oprávněným zpracovávat osobní údaje – příslušné osvědčení vystavil Úřad na ochranu osobních údajů. Osobní data jsou zveřejňována pouze v souladu s právními normami (zákon na ochranu osobních údajů, GDPR). Osobní údaje se nezveřejňují, (a) pokud s tím dotyčná osoba nesouhlasí, (b) pokud dotyčné údaje nebyly zveřejněny jinde a ČLB nemá výslovný souhlas dotyčné osoby k jejich zveřejnění. Veškerý sběr informací, jejich zpracování i uchovávání se striktně řídí platnou legislativou se všemi ohledy na ochranu osobních údajů žijících osob (zákon na ochranu osobních údajů, GDPR).

5. Další výstupy ČLB

ČLB je aktivní též v oblasti vývoje softwaru a IT nástrojů. Kromě softwaru pro digitalizaci a online prezentaci lístkových kartoték RETROBI jde zejména o adaptaci opensourcového discovery systému VuFind, který uživatelé ČLB mohou od roku 2020 využívat jako hlavní přístupový bod k datům. Pro společné prohledávání jsou v něm nyní přístupné všechny bibliografické báze ČLB, zapojení ostatních databází ČLB se postupně připravuje. Jako samostatný modul pro VuFind je při ČLB vyvíjen statistický a analytický modul tzv. SAM, který umožňuje vizualizaci a statistickou analýzu bibliografických dat ČLB.

Na vývoji softwaru a IT nástrojů ČLB intenzivně kooperuje se svým nejbližším zahraničním partnerem, pracovištěm Polské literární bibliografie. Obě národní infrastruktury společně budují portál [Literarybibliography.eu](https://literarybibliography.eu) zpřístupňující bibliografická data o jednotlivých národních literaturách. Tímto způsobem je prozatím k výběru databáze české nebo polské literární bibliografie, Finské národní knihovny a Španělské národní knihovny.

ČLB vyvíjí software pod volnou licenci a dokumentaci uveřejňuje na GitHubu.

Typ dat	Popis dat	Formáty	Dostupnost
Skripty	Skripty pro správu, kontrolu a čištění a opětovné využití dat	.py, ipynb	https://github.com/CzechLitBib/UCL
Software	SAM	php	https://github.com/uclavcr/sam
	RETROBI	java	https://github.com/uclavcr/retrobi

Tabulka 3: Další výstupy ČLB

Také ve všech výstupech publikační činnosti ČLB jsou zohledňovány principy otevřené vědy. V rámci edice Bibliographica vychází specializované knižní bibliografie, jež jsou archivovány v institucionálním repozitáři ASEP a v Digitální knihovně AV ČR, kde jsou po uplynutí tříletého časového embarga zpřístupněny uživatelům. Publikacím je od r. 2022 přidělován identifikátor DOI. Všechny ostatní typy dokumentů publikují pracovníci ČLB v souladu se Strategií otevřeného přístupu k vědeckým informacím pro roky 2022–2027¹⁸. ČLB doporučuje svým pracovníkům zvážit možnost publikovat v režimu Open Access a zajišťuje podporu autorům, kteří chtějí archivovat podkladová data ke svým dílům.

¹⁸ Interní dokument ÚČL.

6. Odpovědnost za správu dat

Producentem dat je výzkumná infrastruktura Česká literární bibliografie, která je provozována při Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., který je vlastníkem všech dat.

Každý člen výzkumné infrastruktury je zodpovědný za správné zpracování dat, která ČLB shromažďuje, tím, že postupuje v souladu se zavedenými standardy a pracovními postupy.

Od roku 2020 má ČLB koordinátorku otevřeného přístupu, která má otevřený přístup a související agendy jako specifický cíl své práce. V průběhu sledovaného období byla na úrovni ÚČL zpracována Strategie otevřeného přístupu, která v relevantních bodech řeší i aktivity ČLB.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zpracování dat	6
Tabulka 2: Formáty bibliografických a biografických dat v jednotlivých systémech	7
Tabulka 3: Další výstupy ČLB	16